

הלשכה המשפטית

יום ראשון, 22 באוקטובר 2023

לכבוד	לכבוד
מר בנימין נתניהו	עו"ד גלי בהרב-מיארה
ראש ממשלת ישראל	היועצת המשפטית לממשלה
רח' קפלן 3	רח' צלאח א-דין 29
<u>ירושלים</u>	<u>ירושלים</u>

-מבלי לפגוע בזכויות ובטענות-

נכבדי,

הנדון: ראיונות לתקשורת הישראלית – פניה לנקיטת פעולות

בשמה של מרשתי, הצלחה – לקידום חברה הוגנת (ע"ר), אני מתכבד לפנות אלייך בעניין שבנדון כדלקמן:

1. מאז כינונה של הממשלה הנוכחית וחזרתו של מר נתניהו לכהונה כראש ממשלת ישראל והעומד בראש הרשות המבצעת ומשרד ראש הממשלה, ניכרת מגמה מדאיגה, לפיה נמנע ראש הממשלה כמעט לחלוטין ממתן ראיונות לתקשורת הישראלית (מלבד במקרים ספורים ולכלי תקשורת ספורים ומסוימים).
2. ניתן היה להתפלמס ולהעלות טענות שונות בדבר מרחב שיקול הדעת שיש לראש הממשלה או לכל בעל תפקיד רשמי ובכיר בהימנעות ממתן מענה ישיר לשאלות עיתונאיות, בין אם בראיון ובין אם על דרך כינוס עיתונאים, אלא שבשבועות האחרונים השתנו פני הדברים והתשתית העובדתית באופן השולל למעשה כל אפשרות אחרת, מלבד העמדת האפשרות לעיתונאים וכלי תקשורת להציג שאלות ולקבל מענה ישיר מראש הממשלה בנושאים הנוגעים למצב הלחימה על כל היבטיו, כפי שנכפה על ישראל החל מ
7.10.2023.
3. נזכיר ונבהיר – כבכל פעולה מנהלית, יש לבחון את תקינות בראי ההלימה את הדין ואמות המידה של המנהל התקין. ככל שמדובר בפעולות או מחדלים שיש בהם לפגוע בערכי ובזכויות יסוד כחופש ביטוי ועיתונות, חופש המידע וזכות הציבור לדעת וכן בשוויון בין קהלים וכלי תקשורת, הרי שבחינת תקינות הפעולות או המחדלים צריכה להיות קפדנית ויסודית מתמיד ולהקפיד על תקינות מירבית.
4. אין ספק כי קיים אינטרס ציבורי מובהק ומוגבר בהתנהלות תקינה ושוויונית של ראש הממשלה, הממשלה ומשרד ראש הממשלה בשאלת העמדת המשאב הייחודי של ראיונות לתקשורת מטעמו של ראש הממשלה. הדברים נאמרו ונכתבו לא פעם מטעמה של מרשתי בהקשר של התנהלות רשויות שונות ודוברים שונים מול כלי תקשורת ועיתונאים והם ניזונים מפסיקות מפורשות של בית המשפט העליון ומהוראות דין מפורשות.
5. נושא תפקיד ציבורי צריך לנהוג על פי אמות מידה שוויוניות והגונות ולהימנע ככל האפשר משימוש בכלים כמו החרמת כלי תקשורת ועיתונאים, מתן ראיונות סלקטיביים ומסירת מידע מעל במות מסוימות בלבד

ובמסגרת של הצהרות לתקשורת שאין בהם אפשרות או מקום להצגת שאלות. הצדקתו של חרם, מניעת מידע וגישה או מדיניות ראיונות סלקטיבית במקום שאין לכך כל הצדקה או טעם ענייני ונטול שיקולים זרים, פותחת פתח מסוכן לפגיעה בשוויון אליה מחויבים רשות ציבורית ואיש ציבור, לשימוש לרעה ופגיעה בכלי התקשורת, בצרכני תקשורת ובמוצר התקשורת. שיקולי בלעדיות גם הם צריכים להישקל במשורה, ולהתאפיין בשיקולי אילוצי עבודה וחלוקת מידע בין כלי תקשורת במקום בו קיימות נסיבות מיוחדות ובכל מקרה לא בהקשר של מידע חדשותי שוטף המועבר לכלי תקשורת ולכתבים.

6. התנהלותם של אישי ציבור ונושאי משרה ממלכתית וציבורית ובראשם ראש הממשלה צריכה להתרכז במסירת מידע נחוץ בזמן אמת לציבור באמצעות מגוון כלי תקשורת ולהגן ככל האפשר על עקרונות האמון והאמינות הקיימים לו במגעיו עם כלי תקשורת, עיתונאים והציבור הרחב. נושא משרה ציבורית אינו יכול לנקוט בגישה החושפת מידע בעל עניין ציבורי באופן סלקטיבי והימנעות ממסירת מידע רלוונטי ומענה על שאלות המכוונת כלפי גורמים מסוימים בלבד. החלטה מטעמם של משרד ראש הממשלה וראש הממשלה להעביר חומרים שונים בבלעדיות לכלי תקשורת כזה או אחר והימנעות נמשכת ממתן ראיונות ומענה על שאלות לכלי תקשורת אחרים, נגועה לכאורה בפגמים יסודיים ומהותיים.

7. **כאמור לעיל יש בפעולות כאלו כדי לפגוע פגיעה קשה ביכולת של כלי תקשורת למלא את תפקידם נאמנה ובאופן תקין. התנהלות זו אף פוגעת בזכויותיהם של צרכני תקשורת, והציבור הרחב בכללותו ובזכויותיו בקשר לחופש העיתונות, חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת וכן הצורך למסור דין וחשבון לציבור באמצעים מקובלים ובתשובה לשאלות ולא רק באמצעות הודעות או הצהרות. כאמור, יש בדפוס פעולה זה גם כדי להוות גורם מדכא ומעוות בניסיון לשמור על חופש עיתונות וביטוי, זרימת מידע חופשית והזדמנות שווה.**

8. ככל רשות ציבורית, גם ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה, הם נאמני הציבור ופועלים לתכלית ציבורית ולא לשם השגת רווחתם העצמית. בהקשרים דומים נאמר על העומד בראש צה"ל בפסיקה כי:

"ככל רשות ציבורית גם הרמטכ"ל הוא נאמן הציבור. משלו אין לו ולא כלום. כל שיש לו, למען בטחון הציבור יש לו... מחובת נאמנות זו נגזרת חובתו להפעיל את שיקול דעתו בהגנות, בסבירות, בתום לב, ללא שרירות ומתוך התחשבות בכל הגורמים הרלוונטיים" (בג"ץ 4537/96 שושן נ' רמטכ"ל צה"ל, תק-על 96(2) 259, 262 (כב' הנשיא ברק)).

9. ועוד קבעה הפסיקה דברים דומים במקום אחר:

"ככל רשות ציבורית, כך גם הגורם המוסמך בצבא הנו נאמן הציבור ומחובת נאמנות זו נגזרת חובתו להפעיל את שיקול דעתו בסבירות, בתום לב, ללא שרירות ומתוך התחשבות בכל הנתונים הרלבנטיים" (בג"ץ 6840/01 פלצמן בל (יפה) נ' ראש המטה הכללי – צבא ההגנה לישראל, תק-על 2005(4) 219, 226 (כב' השופטת פרוקצ'יה)).

10. על חשיבות המידע העובר לציבור הרחב באמצעות כלי התקשורת עמד כבר הנשיא שמגר בב"ש 298/86 וב"ש 368/86 בן-ציון ציטרין (המבקש בב"ש 298/86) יפעת נבו (המבקשת בב"ש 368/86) נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד מא(2), 337, 358-359 שם נאמר כי: "העיתונות היא גם זרועו הארוכה של הציבור, המופעלת לצורך איסוף המידע שידיעתו ופרסומו חיוניים לציבור, לצורך קיום משטר חברתי מתוקן, חרות ביטוי וממשל תקין. כאמור בע"א 723/74 הנ"ל, כלי-התקשורת הם גורמים המסייעים בעיצוב דעתו של האזרח ומאפשרים לו שקילה ובחירה חפשיים, תוך ידיעה של המתהווה ותוך יכולת להעריך טיבו וטבעו של כל אירוע, כל הצעה וכל דבר ביקורת".

11. אם לא די באלה, ראו גם את דבריו של כב' הנשיא מ' שמגר באותו הליך, שכאילו נכתבו ממש על המקרה שלפנינו: "ההקפדה מצד בית משפט זה על כך, כי לפני קבלת החלטה על-ידי בעל סמכות על-פי חוק יקיים תהליך קבלת החלטה הראוי לשמו, היא אולי הערובה היעילה ביותר לכך שהשימוש בשיקול הדעת, שהוענק על-ידי המחוקק לזרוע זו או אחרת של הרשות המבצעת, לא ילקה בליקויים, שיש בהם כדי לרוקן מטרתו של החוק מתוכנה. קביעתה של החובה לשקול את הנתונים באופן ענייני, שיטתי והוגן ולקיים תהליך מסודר ומלא של שקילת גירסאות נוגדות, יש בה כדי לצמצם במידה רבה את הסכנה של התעלמות מהיבטים רלוונטיים ושל עיוותים או מעשי שרירות, העלולים לפגוע בפרט ובכלל".

12. על כל אלו מתווסף גם המישור האתי והצורך שבהקפדה על כללי אתיקה מצד מוסרי המידע בשירות הציבורי – לשם כך ניתן להפנות להוראות הקוד האתי של הדוברים בשירות הציבורי, שאושר על ידי פורום הדוברים בשירות הציבורי ביום 18.3.2014, והמכיל הוראות שונות הנוגעות גם לעניין שלפנינו. אלו מובאות כלשונן (ההדגשות אינן במקור). מהנחיות אלו ניתן לגזור לא רק מהן אמות המידה הראויות להתנהלות דובר, אלא גם להתנהלותו של איש הציבור בעל העניין, בעל הדבר ובעל המידע המבוקש על ידי התקשורת.

13. תחת הכותרת "ענייניות והגינות" קובע הקוד האתי לדוברים כי: "ככלל, ביחסיו עם אמצעי התקשורת, יפעל הדובר באורח שוויוני, סביר והוגן. ברי, כי מעת לעת קיים צורך לאזן בין חובה זו לבין שיקולים מקצועיים, כגון תפוצה, זמינות, והיתכנות מעשית. עם זאת, איזונים אלו יהיו לגיטימיים ככל שיישמר עקרון ההוגנות והיחס השוויוני כלפי כלי תקשורת דומים, בעלי מאפיינים דומים, על פני רצף הזמן". עוד קובע הקוד כי: "הדובר יעבוד בהגינות ובלא משוא פנים מול ציבור העיתונאים, יעמוד בהבטחותיו אליהם כמיטב יכולתו ויכבד את כללי האתיקה העיתונאית".

14. וכן בהמשך נקבע כי: **"הדובר יפעל בשקיפות מרבית אל מול הציבור ויפעל לפרסם בעיתונות מידע שיש בו עניין ציבורי ועניין לציבור, ככל שהדבר מתאפשר, במסגרת המגבלות החלות עליו (כגון חובת הסודיות וכו'), באיזונים המתבקשים מול שיקולי דוברות, כגון: תדמית המשרד ומזעור פרסומים שליליים כלפיו. יודגש, כי על איזונים אלה להתבצע תוך כיבוד עקרונות יסוד ההולמים משטר דמוקרטי והכרה במעמדם של חופש המידע, חופש הביטוי, חופש העיתונות וזכות הציבור לדעת"**.

15. בהמשך ותחת הכותרת "נאמנות לציבור" נאמר שם: **"הדובר חב נאמנות למדינת ישראל ולערכיה"**. וכן **"הדובר יפעל למתן מענה מדויק, מהיר וענייני לעיתונאים ולכלי התקשורת מקבלי השירות, בכפוף למגבלות החוק, תוך הפעלת שיקול דעת רחב ככל הניתן"**. הנה כי כן, ברור כי יש אינטרס ציבורי מוגבר וברור בהתנהלות בהתאם לקווים מנחים אלו על ידי נציגי הממשלה בכל הנוגע לתפקידם הרשמי.

16. משכך, סבורה מרשתי כי בהתנהלותו הנוכחית של ראש הממשלה במתן ראיונות, בהימנעות מהם ובהתנהלותו מול כלי התקשורת השונים **ובמיוחד נוכח הנסיבות הקשות והקיצוניות הנוגעות לאירועי הלחימה, הטרור והשכול שחוה הציבור הישראלי**, נפלו פגמים יסודיים הנובעים גם משיקולים זרים ובלתי ענייניים המחייבים שינוי ותיקון. מכאן, שעל ראש הממשלה לפעול מול כלי התקשורת השונים באופן ענייני ותוך המנעות מפגיעה בשוויון, בתחרות ובחופש העיתונות, הביטוי וזכות הציבור לדעת.

17. על כן – מתבקשת היועצת המשפטית לממשלה וכן היועצת המשפטית למשרד ראש הממשלה (שמכתב זה מופנה אף לידיעתה והתייחסותה), להנחות את בעלי התפקיד הנוגעים בדבר והמעורבים במגעיו של ראש הממשלה עם כלי תקשורת ועיתונאים, ובראשם את ראש הממשלה – לנהוג באופן התואם את הוראות הדין ולפעול בהקדם להעמדת האפשרות של מתן אפשרות להציג שאלות ישירות לראש הממשלה באופן המתאים שיימצא לכך, בין אם על דרך ראיונות לתקשורת ובין בדרך של מפגש עם עיתונאים וכלי תקשורת באופן שיאפשר הצגת שאלות וקבלת מענה ישיר להן.

18. כן מתבקשים המכותבים לגבש בהקדם הנחיות, אמות מידה ונהלים מתאימים לעניין מתן ראיונות לתקשורת ומסירת מידע לציבור בתחומי אחריותו ועיסוקו של ראש הממשלה ומשרד ראש הממשלה. על אמות מידה אלו להתייחס גם לשאלת הענקת ראיונות, תדירותם, כלי התקשורת שלו ניתן הראיון ונסיבות מתן הראיון וכן ליתן קווים מנחים ברורים לאופן מסירת מידע בדרכים בלתי אמצעיות לציבור ובאמצעות כלי התקשורת – לרבות לעניין תדירות המסירה ומאפיינים אחרים שלה.

19. מרשתי שומרת לה כל זכות וטענה וככל שלא יודיעונו המכותבים כי בכוונתם לפעול לתיקון המצב ומתן האפשרות להצגת שאלות עיתונאיות לראש הממשלה, ובנוסף לגבש את אמות המידה, הנהלים וההנחיות שדובר בהם לעיל, וזאת בתוך 7 ימים ממועד מכתבי זה, תשקול מרשתי את הצורך שבפניה לערכאות המוסמכות לקבלת סעדים מתאימים. על כן, אנא ראו במכתבי זה כפניה לצורך מיצוי הליכים וכן כפניה להפעלת סמכות מכח החוק לתיקון סדרי המנהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958.

20. אין במכתבי זה או במה שלא נאמר בו כדי למצות את טענות מרשתי ואין בו כדי להוות ויתור על זכות ו/או טענה כלשהן.

בכבוד רב,

אלעד מן, עו"ד
רש"מ 3472.0
מנחם בנין, ע"ד
52681 רמת גן, קומה 13
טל: 03-6114485 פקס: 03-6114486

אלעד מן, עורך דין, יועמ"ש הצלחה

עמותת הצלחה - לקידום חברה הוגנת

העתק:

עו"ד שלומית ברנע פרגו, יועמ"שית משרד ראש הממשלה